

Afirik laloa bedr seb-kaseng ninsaal la nin-buiid yel-segdi zug sën gomd pagbã yel-segdi yell Afirik pogë

Tëns nins sën kē seb-kasengã raabã pogë :

- D sã n tik ti Afirik no-kaseng ninsaalb yel segdi wã, a koëeg 66 bilgame ti b tog n dika noy bi zems-taab seb sã n wa rat sën na lok no-kasengã ti oyita tënsã taoor dãmb la guvegnema taoor dãmb sën tigs a sek 31 soaba Adis Abeba Etyopi soolmë yuumd 1995 kiuug a 6 soabã kell n maan kaset ne sardo (AHG/RES.240.xxx.). Rë poore, yel-segdi sullã yãka koe-rıkdg ti b na n gulsa no-kaseng Afirik pagbã yel-segdi zugu.
- D sã n tik ti no-kasengã a koëeg a 2 soabã gidga welgr buud sën tik buudu, yïng gãongo, pag bi raa, buud goam, wën-tũur sore, f politik sor bi f sën tagsd to-to, f sën yi têng ninga, f tarem, f nedlem, f sën dogë wall bumb a to.
- D sã n tik me ti koëeg 18 soabã kosa têng fãa t'a modg ti Wëgb pagbã zug ra zïnd ye; sën paasde, b tog n kogla pagb yel-segdi wala sën bilg koe-kasens la no-sugdsã pusë wã.
- D yãame ti koëeg 60 la 61 sën be no-kasengë wã saka dũni noy la ween-vit noy ninsaal yel-segdi wã zugu, n zems tens ne taab sën yãk n na tũ noyã.
- D sã n tēeg ti pag yel-segdi yaa bumb dũni wã noy sën mi tĩir wala dũni koe-rıkdg ninsaal yel-segdi zugã dũni zems-taab noy ninsaal vum zugu, a politik pogë, a paoong pugë, a rog-n-mik la a vumã pogë, no-sugr welgr buud pagbã zugã, la a zems-taab koëegã, Afirik seb-kaseng yel-segdi la biig vum-sngã zugã, n paas no-sugds a taab la dũni zems-taab pag yel-segdi zugã sën yaa ninsaalb yel-segdi sën pa te n sãam, sën gäd taaba, la sën pa te n welge.
- D sã n tēeg yes ti naaszini koglg sullã tvum-sardg limor 1325 pag tvumd laafi la koglgã zugã.
- D sã n bång ti pag sel-segdi la a tvumd yidgr zug yaa bumb sën tar pång naaszini tvum-gãnegds ween-vuugã la yidgrã pugë (1992), ninsaalb yel-segdi (1993), nin-buiidã la yidgrã (1994), nin-buiidã yēegr pugë (1995).
- D sã n gäd ti pag ne rao zema taab Iya (UA) tvum-sungdgã raabã, zems-ta-paallã Afirik yidgrã yïnga, koe-rıkdsã, sard tvumã, la noy

sēn sēgd sēn wīnigd tī Afırık tēnsā rıka sard tī pagbā na n yī tēngā yidgr tumd-n-taas wa neb a taabā.

- D sã n ye tik tī Afırık tuum-sardgã, Dakaar koe-yiisdgã sēn yī yuumd 1994, Bezınd tuum-sardgã la yuumd 1995 koεεgã kota tēnsā fãa sēn be naaszini wã n naag n maan sard tī b na n tū-b lame, tī b bao soay sēn na k pagb yel-sēgdı pāng sēn na yī tī welgr buud sēn tik raoleem bī poglem la naong fãa sa dūni.
- D sã n sak tī pag tuumd tara pāng Afırık rog-n-mikã zãab pogē, a sã n tik zems-taaba, laafi, soog-n-menga, nonglem, sida, gãd-taaba, la kuung raabo.
- D sã n tall d yamē sardã, koe-rıkdsã, no-kotsã, noyã, no-siıgdsã la ween-vit noy tī b raab yaa b na modg tī welgr buud ne pag sa, la b mao tī rao ne pag zem taaba.
- Pak d lame tī baa ne tēns wusg sēn sak Afırık noy seb-kasengã ninsaal la nin-buiid yel-sēgdı wã zugã, la dūni noy ninsaal yel-sēgdı zugã, sard ning tēnsā sēn dık n na n bas welgr buud sēn yaa wēeng ne pagã, pag Afırık ket n bee welgr la tuum-wēens pogē.
- D sēn maan kaset tī tuumd ning fãa sēn wēgd bī n komsd pag la bi-pugl yidgr togame n basbo.
- D sardame ne na n sng pag t'a yidgi, n zã la d kogl pagb yel-sēgdı sēn na yī tī b paam n dī ninsaal yel-sēgdı yodo.

Woto, tēnsā zemsa taab ne sēn pogdã :

Pipi koεεga : bilgri

- a) Afırık siglg sebrã
- b) Afırık no-kaseng sebr ninsaal la nin-buiid yel-sēgdı zugã
- c) Afırık sull ninsaal la nin-buiid yel-sēgdı zugã
- d) Iya (UA) tēnsā taoor dāmb la guvegnema rāmbã taoor dāmb tigsg
- e) Welgr ne paga. Bakr buudu, suk yiisgu, weoogr la zãab sēn tik taoor tī raabã yaa b na wēge, n tıdg pag yel-sēgdı zãab baa ne a sēn yaa a soab kãadmã pogē.
- f) Tēnsā sēn be no-kasengã pugē
- g) Neb sēn yaa pagba, tī kom-pugliy wã be suka
- h) Nepaad (zems-ta-paall Afırık yidgr yīnga) sēg-taabã sēn lugli
- i) Tuum-wēense, tuum buud fãa sēn wēgd pag yel-sēgdı yēgr wala vum yel-sēgdı, kaoreng yel-sēgdı, yel-sēgdı ne f burkīndlim zãab la f meng yīng zãabo.
- j) Iya (UA)

- k) Weoogr ne pagbã yaa bũmb ning fãa b sãn maand ne pagb sãn te n wẽgb bĩ n nams b yĩnsĩ, b taoore, b yam, b paoongo, baa ne tvumd buud sãn dat n leb yel-kaẽnsã sãnẽ wala paoogr bĩ kaalem sog-m-mengã pogẽ ned fãa bĩ nin-buiidã vumã laafi sasa, mo-ys la zab wakato.

Koẽeg a 2 soaba

1. Tẽnsã zabda ne welgr pagbã zugu, baa ne welgrã sãn yaa bũmb nĩnga, yaa rẽ la b rikd noy la b lugund tvum-noy. Rẽ me n so ti b rikd sard n na :
 - a) n guls tẽng zãab noy seb-tikdgã pogẽ la sẽb a taab pogẽ sã n da pa zoe n guls ti pag ne rao zema taaba, la b modgdẽ ti b tũ.
 - b) b rigsda noy sãn segd sãn na yul ti welgr sa. B sĩbgda welgr tvum la tvum-yood sãn komsd pag laafi la a vum-sngo.
 - c) B kẽesda pagb zu-loees politikã noy pugẽ, noy toay-toay pugẽ, b tvum-gãnegdĩ la tẽns yidgr tvum pugẽ; la b pa yĩmd vumã yel a taab ye.
 - d) Rĩgs noy sãn zems zĩis nins welgr buud pagbã zug sã n ket n beẽ.
 - e) N teel noy sãn be tẽng fãa pugẽ, ween-vũvug pugẽ n dat ti welgr sãn tees pagb fãa sa.
2. Tẽnsã maanda b sãn te sãn na toeem pag la rao tvum-tvumdi ne zãmsgo, kibay kũuni, kaorengo, sãn na yul ti welgr buud sãn tik rog-n-mik tvum-yood la minim sãn mamsd ti pag ne rao svka, ned a yeyn n yud a to.

Koẽeg a 3 soaba : yel-segdĩ ne f burkĩndlim zãabo

1. pag fãa tara yel-segdĩ ne a koglg a burkĩndlim, a yel-segdĩ b sãn mi tĩir zãab la a koglgo.
2. pag fãa tara yel-segdĩ ne b waoog a mengã, la a pam n yidg a meng la yam.
3. tẽnsã maanda b sãn te sãn na gidg pag wẽgb la zãab sãn yaand-a
4. tẽnsã rigsda noy sãn na yul n koglg pag a yel-segdĩ pugẽ, n zã a burkĩndlim la a koglg a ne weoogr buudu, la sãn yud fãa yaa a taorã pogẽ, la goam pogẽ.

Koεεg a 4 soaba : yel-segdı ne f vum, meng zãabo, la meng koglgö

1. pag fãa tara yel-segdı ne a vum, a yĩngã zãabo, a meng koglgö.
Wëgb buudu , sıbgr buudu, zãab buud sën yaand ned gıdgame.
2. tẽnsã rıka sard n na n tũ noy sën segd tı :
 - a) b rigs noy la b k laloa nins sën gıgdg welgr buud ne pagba;
rẽ fãa pogẽ b ningda laogeng sãn pa sakr laogengã bı modgr
laogengã a yaa sën solg bı neb sën mi tĩir laogeng pogẽ.
 - b) Rıgs noy buud toay sën na sng n gıdg bı n sıbg weoogr ne
pagbã
 - c) Bas bũmb ning sën wa ne pagb weoogrã, la weoogrã sën
këesd yel nins sën na yıl n beool bı b tum weoogrã saab
tuuma.
 - d) Tum laaft zãmsg tuum ne zãmsg tuum-gãnegds sën na yıl tı
minim buudu, rog-n-mik buud sën sngd pagbã wëgb t'a kell
n këng taorã sa.
 - e) Sıbg neb nins sën weoogd pagbã, la b bao tuum-gãnegds sën
sngd pagb tı b zĩnd suka
 - f) Zĩnig sul la tuum-noy sën kt kibay sën teend pagba, la b k
pagb nins sën be weoogr pugẽ wã ligdi.
 - g) Beool pagb koosgo, yg neb nins sën koosd pagba, la b koglg
pagb nins sën te n dık n koose
 - h) Gıdg pag yĩng rık n maan bãngr teed bı tum t'a soabã pa sak
ye
 - i) Luglg tuum-gãnegds sën zems n k-b ligd tı b tog n tuum pag
weoogr gıdgr tuuma.
 - j) Ges tı tẽns nins ninsaal bu n dogl-a yor yãkr buudã sën ket n
beẽ wã bı b ra kv pag sën tar pug bı sën yësemd biig ye.
 - k) B tik tı pag ne rao fãa zema taab ne b paam tı b k-b solgr
yel-segdı, tı pag sën solg tara yel-segdı solgrã wëngẽ wala
dũni yel-segdı wã solgrã pugẽ wã sën datã. B leb n segda ne
kadantigs la seb a taab wa rapã.

Koεεg a 5 soaba : d menems tuum-wëensã

Tẽnsã gıdgame la b sıbgd wëgb buud la tuum-yood buud sën sãamd pag
yel-segdı n leb n pa tũud dũni noyã sën be wã ye. B rıkda noy sën segd
la yam a taab sën na yıl tı tuum-yoodã menem; yaa wala :

- a) seglg nin-buiidã fãa tuum-yoodã zug ne kibay kũuni, la zãmsg toay-
toaya.

- b) Gidg ne noy bi subgr pag yĩngã poglgo, bãong kom, pag poglmã zug tum maoneg la tuum-wẽens a taaba
- c) Sng pagb nins sãn be tuum-yoodã pusẽ, n k-b sngr wala laafi zugu, noy rigsgo, saglse, kiblg la tuum zãmsg sãn na yul ti b tog n zã b mense.
- d) Kogl pagb sãn te n kẽ tuum-yood pugẽ, weoogr la pu-to-tuum sãn pa sakde.

Koẽeg a 6 soaba : kãadem

Leta rãmbã getame ti pag ne rao ri yel-segdi yod ne zem-taar kãadmã weengẽ.

Woto yĩnga, Leta rãmba rikda noy sãn segd n kogl ti :

- a) kãadem ra maan ti neb a yiibã fãa pa sak ye
- b) bi-pugl sãn dat n kẽ kãadem yuum sãn paood yaa yuum 18
- c) pog-yeng kãadem yaa kãadem buud b sãn daoond t'a yaa sma. Pag yel-segdi kãadmã pogẽ la zakã pogẽ, baa ne pagb kuvng kãadmã pogẽ yaa bũmb sãn kogl n tar zãabo. Sã n dat t'a yi laloa kãadem, b togame n guls-a seb-kasengẽ
- d) kãadem buud fãa sã n dat t'a yi laloa kãadem, b togame n guls-a seb-kaseng zug wala laloa wã sãn datã
- e) Kãadb a yiibã yãkda wa b sãn dat kãadem buud ning la tẽng ning b sãn date
- f) Pag sãn kẽ kãadem tara sor n kell n tall a sondre, n zã-a wa a sãn dat ne a sũdã sondre
- g) Pag sãn kẽ kãadem tara sor n kell n tall a tẽng-n-biilim, la a paam a sũdã tẽng-n-biilim
- h) Pag fãa tara yel-segdi nins rao sãn tarã sã n yaa ne koambã tẽng-n-biilim pugẽ, la tikda noyã sãn be tẽnsã pusẽ, la koambã koglg sãn dat bũmb ninga
- i) Pag ne rao sngda taab n zã zakã, n kogl la b ges koambã kaoreng yelle.
- j) Kãadmã wakate, pagã tara sor n paam a meng soolem n zã wa a sãn dat to-to.

Koëeg a 7 soaba : yĩn-welgre, kãadem kaoobo, kãadem sãoongo

Tënsã rĩgsda noy sën segd tĩ pag ne rao fãa rĩ yel-segdĩ sën zem taab yod rao ne pag yĩns welgr wakato, kãadem kaoob wakato, kãadem sãoong wakato. Rẽ yĩnga b getame tĩ :

- a) kãadb welgre, kãadem kaoobo, la kãadem sãoong yaa bu-kaodb tuumde
- b) pagã ne raoã fãa tara sor n kos welgre, kãadem sãoongo, la kãadem kaoobo
- c) kãadem sã n kao, kãadem sã n sãam bĩ welgr n kẽ suka, pagã ne raoã tara yel-segdĩ ne b koambã. Ne rẽ fãa sën yaa pakr yaa koambã yodo.
- d) Welgre sã n wa, kãadem sã n kao, bĩ kãadem sã n sãam fãa, pagã ne raoã tara sor n kit tĩ b pũ teedã sën paam kãadmã wakatã.

Koëeg a 8 soaba : tog n paam bu-kaoor la zem-taar laloa taoore

Pagb ne rap tara yel-segdĩ sën zems taab laloa taoore, b tara koglg yel-segdĩ la laloa yod rub sën zem taaba. Tënsã rĩkda noy sën na :

- a) n sng tĩ pagb paam sng r la bu-kaoor noy zãabo
- b) sng yam-kĩds sën be tẽngã pugẽ, ween-vũvũgã bĩ Afĩrĩk sën dat tĩ pagbã paam bu-kaoor sngre
- c) sul luglgũ, la sul a taab sën pukd a nĩf n get pagbã yelle, n sagend nebã pagbã yel-segdĩ zug tẽngã pogẽ
- d) sul zĩnigr tĩ b tog n ges noyã tũub yell zĩig fãa sën na yũ tĩ pag ne rao zem-taabã sũd rĩk sore
- e) bu-kaoor fãa zĩigẽ bĩ pagb sën zem dap zĩndĩ. Noyã tũub sull pugẽ me bĩ pagb sën zem dap zĩndĩ.
- f) B toem laloa rãmbã la tuum nĩns sën yaa welgr tuumã, tĩ woto n sngd la kogend pag yel-segdĩ.

Koëeg a 9 soaba : yel-segdĩ ne b kẽ politikẽ la noy rĩkrẽ

Leta rãmbã tumda tuum-sms sën na yũ tĩ na-rurã yĩ naagr naam, tĩ pagb naagr yĩ suk-suk politikã pogẽ tẽngã pogẽ; rẽ fãa tũuda ne tuum la noy sën sngd tẽngã pugẽ tĩ :

- a) pagbã naagd vot-rãmbã tĩ welgr kae ye
- b) zĩig fãa, rap ne pagb sor yĩ bũmb a yeyn votã pugẽ
- c) leta wã tuum pugẽ, bĩ pagbã ne rapã yĩ tumd-n-taas zĩig fãa wala tuumã seb gulsgo, la tẽngã yũdgri, politikã nao gãnegre.

3. Těnsā ríkda sard ti pagb naagr noyā ríkr popě paas wusg la s-ma

Koεεg 10 soaba : yel-segđı ne bāani paoongo

1. pagbā tara yel-segđı ne b paam laafi b vum pugě, la b naag ne laafi (bāani) zāab tēng fāa pugě.
2. leta rāmbā ríkda noy sēn segđ sēn na yul ti pagb naag b mense
 - a) laafi la bāani tuum-gānegds, la laafi zāmsg pogě
 - b) beolg tuum pogě, laafi zāab pogě, zab zāab pogě zīg fāa (tēngā la sēn yud tēngā pogě)
 - c) tēng fāa pogě tuum-ygendse, ween-vuvugo, kntına la dūni no-ríkds pugě sēn na kogl yīnga, yam, nin-buiid la neb sēn baood solgre, sēn solge, sēn lebs b tēngě, sēn yiis b tēngě, la sēn yud fāa yaa pagbā.
 - d) Zīg fāa tuum-ygends zāabā pugě, kā-rāmbē wā, la solgrā zīgē nin-solgdsā yīnga, sēn baood b tēn-kēedse, sēn lebs tēnsē, sēn yiis b tēnsē, la sēn yud fāa yaa pagbā.
 - e) Tuumā siglg pogě, tuum-gānegds mag-n-gāneg sēn na yul n manes yelā zabā poorē.

3. Leta rāmbā maanda b sēn te fāa sēn na yul n woog bug-raad raab ligd sēn na yul n sng nin-buiidā la sēn yud fāa yaa pagbā yidgri.

Koεεg 11 soaba : pagb kogl bug-raad zab wakato

1. tēnsā sēn be no-kāngā pugě wā ríkda sard n na n tū be b sng ti dūni yel-segđı noy ninsaalb zug bug-ra-zab sēn namsd ninsaalb la sēn yud fāa yaa pagbā paam tūubu.
2. tēnsā togame wala pakr ning sēn dogl-b dūni yel-segđı wā zugā n kogl nin-zaalsā la pagbā baa sēn yaa nin-buiid nins la b be ne.
3. tēnsā ríkda sard n na n kogl pagb sēn kot tēn-zīidsi, sēn solge, b sēn lebs-b b tēnsē bı b sēn targ neb nins b sēn da beē ne weoogr buud fāa, ygbo, bı taoor wēgb la b tog n tik ti tuum-wēens woto yaa zab wakat yel-wēna, nin-kuure, ti woto neb nins sēn tumd rē fāa kēngda buud taoore.
4. tēnsā ríkda noy sēn segđ ti biiga, la sēn yud fāa yaa kom-pugliy sēn pa ta yuum 18 ra naag zabē ye. Tı biig ba a yeyn ra kē sodaar ye.

Koëeg 12 soaba : yel-segdi ne kaoreng la zãmsgo.

1. Tënsã rikda noy sën segd n na n :

- a) modg ti welgr buud ne pagb sa, la b tum pag ne rao sën yaa yembr kaoreng la zãmsg pugẽ tuuma
- b) menems tagsg buud fãa sën sngd ti welgr beẽ kaorengã seb pusẽ, kaorengã tuum-gãnegds la kiba-kũunã pugẽ.
- c) Kogl paga, la sën yud fãa yaa bi-pugl ne wrbo, a taoor wëgb karen-dotẽ wã la b bao stbgr buud n k neb nins sën tumd tuum-kãensã
- d) Sng pagb sën be wrb la taoor wëgbã pogẽ ti b paam sagls la suk kom
- e) Ning pag ne rao zema taabã ninsaalb yel-segdi tuum pogẽ kaorengã tuum-gãnegdsẽ la karen-saam-dãmbã kaoreng pogẽ.

2. Leta rãmbã rıgsda noy sën segd n na :

- a) n sng pagbã kaorëng pogẽ (buud goam)
- b) sng pagbã la kaoreng la b zãmsg wakat la zıig fãa, la sën yud yaa baosem pogẽ, la bãngr toay-toay pogẽ.
- c) Sng pagb ti b kẽ kaoreng la b karem n kaoos kaorengã buud pogẽ, la b ygen tuum-gãnegds kom-pugliy nins sën yitb kaorengã tao yınga.

Koëeg 13 soaba : paoong la vum pogẽ koglg yel-segdi

Leta rãmbã yãkda noy la b ges ti b tũ-b sën na yl n k pagb zu-noog tuumã pogẽ, b yidgr tuumã pogẽ la paoong tuumẽ. Woto yıngã b rıka sardo :

- a) n na n tum ti ned fãa zem a to tuum paoong pogẽ
- b) n ges ti tuum pogẽ, sã n yaa tumd a yeyn bı pag ne rao yaood yı a yeyn
- c) n ges ti tuum-tumdbã yãkr yı vëenega; yidgr tuumẽ yı vëenega. Pagb yiisg tuumẽ, b tog n zaba ne taoor wëgb tuumã pogẽ.
- d) Ges ti pagbã yãk tuum nins b sën dat la b koglb ne wëgb la wrb tuumã rãmb nengẽ wala sën bilg no-sugdsã pogẽ, la noy buud toay-toayã pogẽ.
- e) Maan sën te fãa n sng pagb paoong tuuma; sën yud yaa b mens tuumẽ wã.

- f) Zīnig sul sēn kogend pagb nins sēn tumd b mens bī sēn pa leta tuuma, la b sagl-b tī b sak n kē sulā.
- g) Yāk yuumd paoodlem sēn pa te n kē tuum ye; gidg koamb sēn pa ta yuum-kāensā tī b ra tum ye. B zab ne la b gidg koamb wēgbo. Sēn yud fāa yaa kom-pugliy wā.
- h) Rūk noy sēn segd n k pagb sēn tumd zagsē tuum pānga
- i) K kaset tī pagb tara rogem vuusgo; b yaoodame tī b pa roge, la b rogem poore. Woto tog n yu tuumā fāa pogē (Leta tuum la tuum a taabā).
- j) Tik tī pag ne rao zema taab lēmpo rāmbā yaoob pogē
- k) K pagb nins fāa sēn tumdā yel-segdī ne b paam yaood la yod wa b sēn kt rapā b kēed-n-taas la b koamb yīnga
- l) Tik tī roagdb a yi wā pipi zu-loees yaa koambā wubr la b yidgri. Zī-kānga, leta la so-m-meng tuum-noy tuumd yaa bāmb poorē.
- m) Yāk noy sēn segd sēn na zab ne pagb wēgb la tuum nins sēn yākd pagb burkīndlim (porno).

Koεεg 14 soaba : yel-segdī ne laafi la rogds zāabo

- a) yel-segdī ne b ges b sā n te n dogame
- b) yel-segdī ne b yāk b raab ne rogem b sēn date, b koamb sor la b rogem yaagre
- c) yel-segdī ne b rūk rog-yaagr tum
- d) yel-segdī ne b kogī b mens la b kogī-b ne taor bāase. Sīda wā bee suka
- e) yel-segdī ne b bāng b sā n tara laafi, b kēed-n-taagā laafi, la sēn yud fāa yaa taor bāasa, sīda wā wala dūni wā noy sēn bilgā
- f) yel-segdī ne kaoreng paoong la rog-yaagre.

2. Leta rāmbā rūkda noy sēn segd n na :

- a) n sng pagbā tī b paam rot tuum sēn zemse, sēn pē ne-ba, tī yaoob me pa toog ye. Yaa wala kibay kūuni, zāmsgo, la ssg pagb yel pogē. Sēn yud fāa yaa pagb nins sēn be weogē wā.
- b) sng pagbā b sēn nan pa rog pogē, b sēn dog poorē, b sēn tar pus wakato, la b koambā yēseng wakato; b tog n modgame tī sngrā yī sma n yug beoog fāa.

- c) kogl pagb rogds yel-segdi, la sēn yud fāa, b sak ti b yiis pog sã n mik ti tūu ne modgr ti pogã rike, bi nebã pa tog n kē ne taaba, wall pogē yaa sabaab ti ma wã yam la a yīng te n paama komsgo, biigã bi a ma n te n paam yelle.

Koεεg 15 soaba : yel-segdi ne rub paoongo

Leta rãmba segdame n k pagb yel-s egdi ne rub sēn segd la yaa sma. Woto yīnga, b rikda noy n na :

- a) n sng pagb ne ko-yulem paoongo, zak teed paoongo, zīis la tuum teed sēn na yul n paam kood sēn na ri
b) n bas yam nins sēn na bīng kood b sēn na paam kood pagbã rub yīnga.

Koεεg 16 soaba : yel-segdi ne ro-gãas sēn yaa sma.

Pag tara yel-segdi wa rao ne a paam ro-gãas sēn sakde, la ween-viuvug sēn yaa sma. Woto yīnga, Leta-rãmbã sngda pagb ne ro-gãas sēn sakd baa ne b sēn yaa bãmb ninga (b tara sɪdb bi b pa kē kãadem).

Koεεg 17 soaba : yel-segdi ne b paam rog-mig-smse

1. pag tara yel-segdi ne a vumnd rog-n-mik sēn yaa sma pogē la a naag n yāk yam buud rog-n-mikã wεengē sēn na sng-a.
2. Leta rãmbã rikda noy sēn segd n sng pagb ti b naag b mens n paas ne politik rãmb sēn get rog-n-mik zãab yelle.

Koεεg 18 soaba : yel-segdi ne b paam ween-viuvug sēn yaa sma

1. pagb tara yel-segdi ne b v umd ween-viuvug sēn yaa sma pogē
2. tēnsã rikda noy sēn segd n na :
 - a) n ges ti pagb wusg naag tuum-gānegdsã pogē, weoogã zãab la a kogl pogē, la tēn-gāongã yod zãab sma
 - b) n tum baoob yāngr yīng la b ges ti pagb kēes b mens kiba-paal paoong pogē
 - c) n yāk noy teed toeengo, b bīngri, la zak rēgd sãoongo
 - d) n ges ti noy nins sēn be bīngrã pogē wã tū, rēgd sēn yaa zēnem zulgr la a sãoong tū noy sēn segde.

Koεεg 19 soaba : yel-segdı ne yidgr sēn kaoosd paoongo

Pagb tara yel-segdı ne b paam yidgr sēn kaoosde. Rē yīnga, tēnsā rıgsda noy sēn segd n na :

- a) kēes pag ne rao yaa a yeyn yidgr tuum-gānegr pogē
- b) naag pagb ne rap sēn zem taab yamā gānegr pogē, koes rıkr pogē, tuumā magb la yidgr tuum-gānegds pogē
- c) ges tı pagb kē baoob tuum gesg pogē wala tēn-gāongā, la b ges tı ned fāa tall a rēnda
- d) ges tı pagb paam sam, zāmsgo, tog paoosgo, tuum bāngr tēnsā pogē sēn na yıl tı pagb vum yı sma, la b kaalmā wooge.
- e) Tik yidgr nao nin-buiidā zug sēn kē pagb wēengē politikā tuum-gānegds la yidgrā tuum-gānegds pogē
- f) Ges tı mondyaliizas yel-wēensā, la baoobā tuum-gānegdsā yel yı lom-lom ne pagbā.

Leta rāmbā rıkda noy sēn segd sēn na kıt tı pog-kor fāa rı ninsaal yel-segdı yodo, ne soay nins sēn pogdā tūubu :

- a) Pog-kor pa tog n paam zā-wēeng sēn yaand bı halkd-a ye
- b) Pog-kor sıd kūum poore, yē bal n tog n zā koambā, sā n pa wa n mikame tı woto pa tar yod ne koambā ye
- c) Pog-kor tara yel-segdı ne a leb n kē kāadem ne rao a sēn date

Koεεg 21 soaba : faad yel-segdı

- 1. Pog-kor tara yel-segdı ne b pıı a lagem-n-taagā laog ne-a tı zemse. Pog-korā tara yel-segdı baa ne kāadem buud ning a sēn bı a tog n kell n zīnd a kēed-n-taagā zakē. A sā n leb n kē kaadel a to a tog n kell n talla yel-segd-kāng sā n mik tı zakā ra ko yē wa faado.
- 2. wala rapā, pagbā me tara yel-segdı ne b rı b roagdb faad tı b pıı tı zemse.

Koεεg 22 soaba : pagb yuum sēn vēsg koglgı

- 1. Tēnsā rıka sard n na :
 - a) N koglgı pagb yuum sā vēsg la b rık noy sēn zems ne b raabo, b mens zāabo, b baoobo, b vumā nin-buiidā suka, ne b tuum paoongo, la b tuum zāmsgo.

- b) N Kogl pagb yuum sēn vēsg ne wrbo, b taoor wēgb la welgr buud sēn tik b yuuma. B tog n sng b lame tɪ b paam zāab ne burkīndlim.

Koεεg 23 soaba : pog-koms-rāmb koglgo

Leta rāmbā tika sard n na :

- a) kogl pagb sēn yaa koms-rāmba, n dɪgs noy sēn sēgd ne ned fāa yīnga, a paoongo, a vum nin-buiid suk sēn dat sēn na yɪl n sng-b tɪ b paam tuuma, zāmsgo, la b tog n naag ne noy rɪsgs tēng fāa pugē.
b) N Kogl pagb sēn yaa koms-rāmb ne wrb la sēn yud fāa yaa b taoā wēgb la welgr buud fāa sēn tik b komslmā, n sng tɪ b zā-b ne nedlem.

Koεεg 24 soaba : pag sēn be rabeem pogē koglgo

Leta rāmbā tikame tɪ :

- a) n na kogl pagb sēn pa tare, pagb sēn yaa zags-rāmba, pagb sēn yaa nin-welgds neba, la b modg tɪ b paam sēk sēn zems ne b mensā raabo, b paoong la b sēn vɪ ne nin-buiidā to-to.
b) B ges pagb sēn be bāens rotē n tar puse, bɪ n yēsemd koamb n k-b sēk ning sēn zems ne-ba, la b zā-b ne medlem.

Koεεg 25 soaba : sēn sāam lebsgo

Leta rāmbā tikame :

- a) n na n ges tɪ pag ning fāa yel-sēgdɪ la soog-m-meng noyā sēn mi tiirā sā n sāam bɪ b lebg n maneg
b) n tik tɪ manegrā yell b sēn gomdā yaa taoor dāmbā sēn be bu-kaoor pogē, nebā zāab pogē wā, bɪ taoor soab a to sēn tar tog tɪ laloa wā mi a tiiri.

Koεεg 26 soaba : noy gānegr la b tūub pog-n-gese

1. Leta rāmbā tika no-kasengā tūub tēng fāa pogē, la b ning yel-gets b sēbā sēn yit wakat-wakatā pogē wala Afɪrɪk koe-yiisdgā koεεg 62 sēn datā, sēn na yɪl tɪ yel-sēgdɪ wā paam tūubu.
2. Leta rāmbā tikame n na n dɪgs noy sēn sēgd la b k ligd sēn sekɪ tɪ ketē sēn na yɪl tɪ noyā sēn be no-kāngā pogē wā sɪd paam tūubu.

Koεεg 27 soaba : wumbo

Afirık buud noor ninsaal la nin-buiid yel-segdı wã tara tog n ges mo-ys buud sên te n zînd noyã sên be ka wã wumb pogẽ n tik b tũub bı b zãab tẽnsã pogẽ.

Koεεg 28 soaba : nug tikri, sakre, la kom

1. no-kẽengã seb-kãngã gulsame tı Leta-rãmba sak-a la b tik b nusi. Tẽng fãa te n kẽ-a-lame wala soayã sên bilg tẽnsã pogẽ wã
2. sakrã la komã seb fãa bee Iya sullã taor soab nengẽ.

Koεεg 29 soaba : tũub singre

1. no-kasengã sebr tũub singda sakr sebr 15 soabã sên wat n kẽ
2. tẽng ning fãa sên sak no-kasen-kãngã a tũubã singr teka, a bãng tı no-kãngã tũub ne yẽ mengã singda yẽ sên kıs a kom sebrã daar teka.
3. Iya sullã taor soab wĩnigda tẽnsã fãa sên be sullã pogẽ no-kasengã tũub singr daare.

Koεεg 30 soaba : lebgr la toeengo

1. Tẽng fãa te n kosa lebgr wall toeeng no-kaseng sebr pogẽ
2. lebgr bı toeeng sebr fãa kíta Iya sullã taor soaba, tı yẽ tool-b tẽnsã sên be no-kasengã pogẽ wã rasem 30 pogẽ a reegrã teka.
3. Leta rãmbã la guvegnema rãmbã taor dãmb geta sebã sên toolã yuumd pogẽ. Rẽ tı sullã zoe n wĩniga a sên tagsde; wala gom-buk a 2 soabã raabã sên be koe-kãngã pogẽ wã.
4. lebgrã la toeengã, tẽnsã taor-dãmb la guvegnema rãmbã taor dãmb n tog n wĩnig b sakr tı b yaool n lebgr bı b toeem; la neb sor sên yud n duk noorã.
5. lebgrã la toeengã tũub singre, sã n yaa ne tẽnsã sên sakbã, yaa rasem 30 poor Iya taor soabã sên deeg sebrã teka.

Koεεg 31 soaba : no-kasengã so-tũudsi

No-kasen-kãngã raab pa tog n sãam pag yel-segdı rub sên be tẽng fãa noy pogẽ, bı no-sugdsẽ, la zems-taab noy sên be dũni wã fãa pogẽ ye.

Koëeg 32 soaba : saab no-rikdse

B sën nan gũud Afırık bu-kaoor yel-segdı roogã luglgã, Afırık yel-segdı wã sull tara tog n get mo-ys sën be no-kasengã wumb pogẽ n tik a tũub la a zãab têng fãa pogẽ.

Sën dık Iya sæk a 2 soabã

Maputo ...yvumnd 2003 sëoog kiuug pogã

Afırık laloa bedr seb-kaseng ninsaal la nin-buiid yel-segdı zug sën gomd pagbã yel-segdı yell Afırık pogẽ ka.

1. Afırıkdisiid ...
2. Alzeri
3. Ãngola
4. Bene
5. botsvana
6. Burkina Faso
7. Burũndi
8. Kamerunn
9. Kapvëer
- 10.Sãntrafırık
- 11.Komoore
- 12.erdese (kngo)
- 13.Kngo
- 14.Kodivoaar
- 15.Gibuti
- 16.Ezıpt
- 17.Etyopi
- 18.Eritre
- 19.Gab
- 20.Gãmbi
- 21.Gana
- 22.Gıne
- 23.Gıne Ekoatooryall
- 24.Kenya
- 25.Lezoto
- 26.Libeerya
- 27.Libi

- 28.Madagaskaar
- 29.Malawi
- 30.Mali
- 31.Moris
- 32.Moritani
- 33.Mozãmbik
- 34.Namibi
- 35.Niz  r
- 36.Nizeerya
- 37.Ugãnda
- 38.Ruwãnda
- 39.  ray  sde
- 40.Sawo Tome e pr  sipe
- 41.Senegall
- 42.Sesell
- 43.Seera Leyoon
- 44.Somali
- 45.Sudã
- 46.Soazulãnd
- 47.Tãnzani
- 48.Saad
- 49.Togo
- 50.Tinizi
- 51.Zãmbi
- 52.Zĩmbabwe